

Suuntaamo^o

MAHDOLLISUUDET JA TOIMIJUUS MUUTOSTILANTEISSA

– ajankohtaisia asioita henkilökohtaisesta budjetoinnista

Aikataulu

- 9.30 Alustus aiheeseen
- 9.50 Pienryhmät
- 10.20 Purku ja yhteenveto
- 11.00 Tilaisuus päättyy

Käydään lyhyesti läpi

- aiemmat kehityshankkeet
- järjestöjen yhteinen aloite
- hallitusohjelman kirjaukset

Määritelmä

Henkilökohtainen budjetointi

Tarkoitetaan vammaisen henkilön sosiaalipalvelujen toteutus- ja järjestämistapaa, jossa henkilö valitsee ja hankkii tarvitsemaansa tukea ja apua itse tai tuetusti hänelle myönnetyllä henkilökohtaisella budjetilla.

Henkilökohtainen budjetti

Palveluihin käytettävissä olevat varat, joiden määrä perustuu henkilölle myönnettyyn ja hänen yksilöllisen palvelutarpeensa mukaiseen palvelukokonaisuuteen.

Tarkoitus

- Edistää vammaisen henkilön sosiaalipalvelujen järjestämistä yksilöllisellä ja erilaiset elämäntilanteet huomioivalla tavalla.
- Valinnanmahdollisuuksien lisääminen siten, että vammaisen henkilö voi valita itselleen sopivat palvelut sekä vaikuttaa niiden toteuttamistapaan ja sisältöön itse tai tuettuna

Vammaissopimuksen 19. Artikla

- Vammaisten henkilöiden palvelujen tulee olla yksilöllisiä ja joustavia siten, että ne mukautuvat palvelun käyttäjän tarpeisiin

Palvelufilosofian ja -paradigman muutos

- Perustuu yksilöllisyyteen (autonomiaan) ja sosiaaliseen osallisuuteen

Henkilökohtaista budjetointia on Suomessa kehitetty ja kokeiltu yli vuosikymmenen ajan.

2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022

Tiedän mitä tahdon!

- 2010-2014
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ja Kehitysvammaliiton yhteishanke
- Yhteistyökumppaneina Eksote ja Vantaan kaupunki
- Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama

Henkilökohtaisen budjetoinnin kehittäminen

- 2015-
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiön & Suunnan toimintaa
- Kehittäjäkumppaneina mm. Kainuu, Tuki- ja osaamiskeskus Eskoo & Pohjanmaan maakunnat, Jyväskylän kaupunki, Helsingin kaupunki, Essote
- STEA:n kohdennettu toiminta-avustus

Lauttasaaren asiakas-keskeinen palveluverkko

- 2010-2013
- Helsingin kaupunki
- Tekesin rahoittama

Henkilökohtaisen budjetoinnin kokeilu

- 2014
- Tampereen kaupunki
- Omaishoidon tukeen liittynyt toimintamallin kehittäminen ja kokeilu

Avain kansalaisuuteen

- 2016-2019
- Pääkoordinaattori Metropolia AMK yhteistyössä Saimaan ja Diakonia ammattikorkeakoulujen kanssa
- Pilottialueina Hämeenlinnan, Porin, Tampereen ja Vantaan kaupungit sekä Eksote ja Kainuun sote
- Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman rahoittama (STM)

Osana palvelusetelikokeiluja

- 2016-2019
- HB-kokeilut: Eksote, Vaasa, Ylä-Savon sote, Kainuun sote, Siun Sote, Tampere, Keski-Uudenmaan sote
- Osana valtioneuvoston Palvelut asiakaslähtöiseksi – kärkihanketta, STM:n rahoittama

Osana palvelusetelihanketta

- 2010-2012
- Sitra & Tampereen kaupunki

HB-kokeiluhanke

- 2020-2021
- STM ohjasi, THL toteutti
- Alueellinen kehittämistyö tukee valtakunnallista työtä
- 9 aluetta

Valinnanvapauspilotit

- 2018-2020
- Kokeilualueina Etelä-Savo, Keski-Pohjanmaa, Päijät-Häme ja Satakunta (ensimmäinen hakukierros)
- Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama

HB-hanke ja henkilökohtaisen budjetoinnin Suomen malli

- Valtakunnallinen HB:n kokeiluhanke 2020-2021
- Hankekokonaisuus oli STM:n ohjaama ja THL:n toteuttama yhdessä alueellisten hankkeiden toimijoiden kanssa.
- Hankkeessa aikaansaatu Suomen HB-malli pohjautuu
 - Alueellisen hanketyön tuloksiin
 - THL:n tekemään tutkimus-, selvitys- ja asiantuntijatyöhön
 - Hankkeen aikana tehtyyn yhteiskehittämiseen
- Yhteiskehittämiseen osallistui laaja ja edustava joukko sosiaalipalvelujen järjestäjiä, tuottajia ja käyttäjiä sekä muita alan asiantuntijoita

Kartan lähde: Tilastokeskus
Kuntajako on vuoden 2021 mukainen.

Henkilökohtaisen budjetoinnin Suomen malli

Tarkoittaa ehdotusta siitä, miten henkilökohtainen budjetointi voitaisiin toteuttaa ja mitä asioita lainsäädännössä tulisi ottaa huomioon

Mallin valmistelussa huomioitu

- palvelun järjestämiseen vaikuttava muu lainsäädäntö sekä
- ulkomailla toteutetut HB-mallit

Ehdotus on kirjoitettu soveltuvin osin hallituksen esityksen muotoon.

Ehdotuksen sisällöstä

- Uusi tapa vammaisten henkilöiden sosiaalipalvelujen järjestämiseksi. Ei korvaa olemassa olevia palveluja, vaan täydentää niitä uudella palvelujen järjestämistavan vaihtoehdolla.
- Taustalla asiakassuunnitelma ja perustellut päätökset, joiden puitteissa henkilökohtainen budjetti on käytettävissä.
- Ratkaisukeskeinen lähestymistapa, mahdollistaa myös muidenkin kuin ”perinteisten palvelujen” sosiaalipalvelujen hyödyntämisen.

Henkilökohtaisen budjetoinnin toimintamallin käyttöönotto tulisi tapahtua nykyisen hallituskauden aikana.

- Järjestöjen yhteinen aloite keväällä 2023
- Mukana 19 valtakunnallista järjestötoimijaa

Aloitteen allekirjoittajat

- ADHD-liitto ry
- Aivoliitto ry
- Aivovammaliitto ry
- Autismiliitto ry
- FDUV rf
- Hengitystuki ry
- Heta-liitto ry
- Invalidiliitto ry
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiö sr
- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
- Kehitysvammaliitto ry
- Kynnys ry
- Me Itse ry
- Näkövammaisten liitto ry
- Selkäydinvammaiset Akson ry
- Suomen Reumaliitto ry
- Lihastautiliitto ry
- Lyhytkasvuiset ry
- Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry

Tavoitteena osallisuuden toteutuminen ja hyvä elämä

Miksi henkilökohtaista budjetointia tarvitaan?

- Avun ja tuen tarpeen taustalla on erilaisia elämäntilanteita, ympäristöjä, valmiuksia ja vahvuuksia. Näiden huomioimiseksi tarvitaan nykyisten järjestämistapojen rinnalle yksilöllisempi henkilökohtaisen budjetoinnin toimintatapa. Sopivat, tuen tarpeeseen vastaavat avun ja tuen järjestämisen tavat vahvistavat vammaisten ihmisten itsemääräämisoikeuden, valinnanvapauden ja osallisuuden toteutumista ja ovat taloudellisesti kestäviä.

Henkilökohtaisen budjetoinnin malli

- on sovitettavissa osaksi nykyistä kehittyvää sosiaalihuollon järjestelmää ja uudistuvaa vammaislainsäädäntöä.
- tukee hyvinvointialueille asetettuja tehtäviä ja antaa välineitä toimia tilanteessa, jossa väestörakenteen, -kehityksen ja maantieteen erot ovat suuret.
- lisää osallisuutta omien palveluiden ja niiden toteuttamista koskevassa päätöksenteossa sekä valinnanvapautta monituottajuuteen perustuvassa hyvinvointimallissa.
- mahdollistaa olemassa olevien palvelujen järjestämisen joustavammin ja asiakkaan yksilölliset tarpeet paremmin huomioiden.

Toimintamallin käyttöönotto edellyttää erillistä lainsäädäntöä

- Päättyneessä kokeiluhankkeessa valmistunut ehdotus on kirjoitettu soveltuvien osin hallituksen esityksen muotoon ja se on otettavissa kokeiltavaksi ja käyttöön nopeasti. Henkilökohtaisen budjetoinnin toimintamallin käyttöönotto tulisi tapahtua tulevan hallituskauden aikana.

HB edellisen ja nykyisen hallituksen toimintasuunnitelmissa

2019

kokeillaan henkilökohtaisia budjetteja. Kokeilujen yhteydessä arvioidaan myös lainsäädännön muutostarpeet.

2023

vammaisten henkilöiden palvelut: edistetään henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönottoa, huomioidaan hankinnoissa mahdollisuudet räätälöityihin suoraan hankintoihin

monituottajuus: vahvistetaan palveluiden saatavuutta hyödyntämällä henkilökohtaista budjetointia

Uudessa hallitusohjelmassa linjataan henkilökohtaisen budjetoinnin edistämisestä

Monituottajuus

Henkilökohtainen budjetointi vahvistaa palveluiden saatavuutta.

Hallitusohjelman mukaan tarkoitus on purkaa lainsäädännöstä monituottajuuden esteitä, ja siten lisätä hyvinvointialueiden ja yhteistyöalueiden mahdollisuuksia järjestää palveluita tehokkaalla ja asukkaiden näkökulmasta laadukkaalla, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla. Samalla palveluiden saatavuutta on tarkoitus vahvistaa paitsi hyödyntämällä henkilökohtaista budjetointia, myös kehittämällä Kela-korvausta, lisäämällä ja yhtenäistämällä palvelusetelin käyttöä, sekä tehostamalla palveluiden saatavuuden ja hoitotakuun toteutumisen valvontaa.

Vammaisten henkilöiden palvelut

Henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönoton edistäminen tukee osallisuutta ja vammaisten henkilöiden kuulemista.

Hallitusohjelmassa korostetaan, että vammaisten henkilöiden itsemääräämis- ja ihmisoikeuksia sekä yhdenvertaisuutta on kunnioitettava päätöksenteossa koko elämänkaaren ajan ja heidän arkensa toimivuus on varmistettava palveluiden suunnittelussa. Tämän tulisi näkyä mm. asumispalvelujen valikoiman monipuolistamisessa, kuljetuspalvelujen käyttäjäystävällisyydessä, henkilökohtaisten erikoisapuvälineiden saannin sujuvoittamisessa sekä mahdollisuudessa räätälöityihin suoramankintoihin. Vastaavasti hallitusohjelman mukaan henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönoton edistäminen tukee huomion kiinnittämistä osallisuuden takaamiseen ja vammaisten henkilöiden kuulemiseen.

Lisätietoa

- <https://suunta.fi/uusi-hallitus-edistaa-henkilokohtaisen-budjetoinnin-kayttoonottoa/>
- <https://suunta.fi/aloite-henkilokohtaisen-budjetoinnin-kayttoonottoa-on-edistettava/>
- <https://suunta.fi/vammaisten-henkiloiden-henkilokohtaisen-budjetoinnin-kokeiluhanke-thl-2020-2021/>
- <https://suunta.fi/alueelliset-hankkeet-suomen-mallia-rakentamassa/>

Petteri Kukkanieni
petteri.kukkanieni@kvps.fi
puh 040 540 4403

Pohdittavaksi

Huomioitavaa

Mitä keskeisiä asioita on henkilökohtaiseen budjetointiin liittyen tarpeen korostaa ja huomioida?

Seuraavat askeleet

Millaisia odotuksia henkilökohtaiseen budjetointiin kohdistuu, mitä seuraavaksi on tehtävä?

- työskentely pienryhmissä
- aikaa varattu n. 30 min
- yhden tehtävänä ryhmästä on toimia kirjurina
- pohdinnat talteen Suuntaamon yhteistyötilaan:
<https://suuntaamo.in.howspace.com/>
- valitkaa keskustelustanne jokin nosto yhteiseen osuuteen

Suuntaamo^o

MAHDOLLISUUDET JA TOIMIJUUS MUUTOSTILANTEISSA

– jännitteet vammaispalveluissa

Ti 26.09.2023

klo 9:30–11:00

Linkki ilmoittautumiseen

https://www.lyyti.in/suuntaamo_260923

Suunta^o
HENKILÖKOHTAISEN BUDJETOINNIN KESKUS

